

ประสิทธิผลการจัดการผลิตไวน์ในประเทศไทย

กิตติรัตน์ ฐานสุวรรณศรี*

*สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมการผลิตไวน์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิตและประสิทธิผลการจัดการผลิตไวน์ ศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้าง บริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิต และปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการผลิตไวน์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ประกอบการเกี่ยวกับการผลิตไวน์ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตไวน์ระดับหัวหน้าในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเลย จังหวัดเชียงราย จังหวัดชลบุรี จังหวัดพิจิตร จังหวัดสมุทรสาครที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร และผู้บริโภคไวน์ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ในการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ผลการวิจัยพบว่าบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ การจัดการการผลิต มีผลต่อการผลิตไวน์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง โครงสร้างการผลิตเอื้ออำนวยต่อการผลิตไวน์ในระดับดี การตลาด ความต้องการสินค้า การผลิตให้ได้ตามต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง งานบริการด้านอื่นอยู่ในระดับดี และประสิทธิผลด้านปริมาณการผลิตพอเพียงกับความต้องการ ส่วนคุณภาพการผลิตสามารถยอมรับได้ระดับปานกลางในด้านกลิ่น สี รสชาติ สำหรับผลตอบแทนอยู่ในระดับที่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการผลิตไวน์/ การสัมภาษณ์เจาะลึก/ โมเดลสมการโครงสร้าง/โปรแกรม LISREL

บทนำ

ไวน์เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้จากการหมักผลไม้กับน้ำตาลโดยใช้เชื้อยีสต์เป็นตัวทำให้เกิดการหมัก ความหมายที่แท้จริงของไวน์หมายถึงไวน์ที่ผลิตจากการหมักน้ำองุ่น (สถาบันเดวิด สวอร์ทเซนทรูเบอร์, 2006) ไวน์มีต้นกำเนิดในศตวรรษที่ 19 เมื่อ หลุยส์ ปาสเตอร์พบว่า "ยีสต์" หรือเชื้อราขนาดเล็ก เป็นตัวเปลี่ยนน้ำตาลในผลไม้เป็นแอลกอฮอล์ โดยอาศัยปฏิกิริยาที่ค่อนข้างซับซ้อน การหมักน้ำองุ่นให้กลายเป็นเหล้าเป็นไวน์นั้นเป็นวิธีตามธรรมชาติ ในยุคอียิปต์โบราณ การเพาะปลูกองุ่นเพื่อทำไวน์มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบมาก ไวน์มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นอันมากในช่วงสองร้อยปีที่ผ่านมา (สัตยาพรตันเต็มทรัพย์และคณะ, 2547) แนวคิดและปรัชญาเกี่ยวกับไวน์ของชาวกรีกมีหลายประเด็น ดังนี้ ฟริต แอลฮอฟและเดฟ มอลโรแบลคเวล (Allhoff and Dave Monroe, 2007) กล่าวว่าไวน์เป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดพลังแรงกล้าด้านจิตใจ เกี่ยวกับแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ นอกจากนี้ โรเจอร์ สครูตัน (Roger Scruton) อ้างถึงในเจมมี กูดส์ (Goode's, 2004) กล่าวว่าปรัชญาและคุณสมบัติของไวน์ที่ทำให้มีมนต์เพราะเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ การได้สัมผัสรสชาติ กลิ่นของไวน์ มีผลต่อความรู้สึกและปรัชญาไวน์ยังกล่าวว่า "ดูใจพวกเรา แต่ไม่เปลี่ยนใจเรา เปลี่ยนใจแต่ไม่สบายใจ เปลี่ยนใจและดูใจเรา เปลี่ยนใจเราโดยการแสดงความชอบพวกเรา"

นอกจากนี้ มีข้อมูลทางการแพทย์สนับสนุนถึงประโยชน์ของการดื่มไวน์ใน

ปริมาณที่เหมาะสม คือไม่เกินวันละ 4 แก้ว จะช่วยลดความเสี่ยงของโรคหัวใจไม่ตีบตันและ (Salu, 2001) โดยทั่วไปไวน์ไทยมีจำหน่าย 2 ขนาด คือ 375 มิลลิลิตรราคา 180-200 บาท และ 800 มิลลิลิตร ราคา 300 บาท ซึ่งถือสูงมาก ทำให้จำหน่ายผ่านช่องทางเดียว คือ โรงแรมระดับห้า (d-i-wine.com, 2549)

ความพร้อมของไทยในการผลิตไวน์เนื่องจากไวน์มีราคาค่อนข้างแพง ถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีโรงงานผลิตไวน์ เช่น โรงงานซาโต เดอ เลย ไวเนอริ (Chateau de Loei) จังหวัดเลย และบริษัทพีบี ดิวิลลอปเมนต์ ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัท บุญรอด บริวเวอรี่ แต่ปริมาณไวน์ที่ผลิตมีจำนวนน้อยในบางปีเพราะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทำให้ไม่สามารถผลิตทดแทนไวน์ที่นำเข้าจากต่างประเทศได้ (ประดิษฐ์ ครัววัฒนา, 2552) และในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้กำหนดค่านำเข้าอีกร้อยละ 20 ทำให้ต้นทุนการนำเข้าไวน์สูงขึ้นตามลำดับ

ข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศต่างๆทั่วโลกในปี 2001 หลังจากการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลแอลกอฮอล์ของ WHO พบว่าในปีพ.ศ. 2548 ประเทศไทยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภทรวมกัน 8.47 ลิตร/คน/ปี มากเป็นอันดับที่ 40 ของโลก โดยที่ดื่มสุรากลั่น (Spirit) 7.13 ลิตรต่อคนต่อปี มากเป็นอันดับ 5 ของโลก ของโลก และ ดื่มไวน์ 0.04 ลิตรต่อคนต่อปี มากเป็นอันดับที่ 124 ของโลก (ศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสาร, 2551). ปัญหาการผลิตไวน์ในประเทศไทย คือ การใช้

วิธีการแบบดั้งเดิม การบ่มไวน์ไม่จำเป็นต้องบ่มในถังไม้โอ๊ก (oak) สามารถใช้ดื่มได้ทันทีหลังการหมักเสร็จและบรรจุขวด กลิ่นและความสดของไวน์ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกสดชื่น(ประดิษฐ์, 2549) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาการผลิตไวน์ในประเทศไทย ยังไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพผลผลิต

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตในภาพรวมได้แก่ บริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิตส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ดังนั้นการสร้างประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์องุ่น การปลูกองุ่น กระบวนการผลิตไวน์ในทุกขั้นตอน ซึ่งมีข้อเท็จจริงที่แสดงว่า บริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิต ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตไวน์ ดังนั้นผลจากการทำวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตไวน์ในประเทศไทยและปัจจัยเชิงโครงสร้างการผลิตไวน์ในประเทศไทยซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐมีบทบาทในการแก้ปัญหาด้านบริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิต นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค สร้างความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมให้เกิดความรู้และข้อมูลที่จะเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับบริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิต และประสิทธิภาพการผลิตไวน์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้าง บริบททางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิตและปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตไวน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

1. ประสิทธิภาพ (Eective-ness, EFF) ประกอบด้วย ปริมาณการผลิต (Quantity, QUAN) คุณภาพ (Quality, QUAL) และผลตอบแทน (Bnefit, BEN)

2. การจัดการการผลิต (Poduct Management, PROMAN) ประกอบด้วยวัตถุดิบ (Raw Material, RAWM) การวางแผน (Panning, PLAN) การจัดการองค์กร (Oganization Management) การจัดการทรัพยากร (Rsource Management, RESMAN) การอำนวยการ(Drecting, DIRECT) การควบคุม (Cntrolling, CONTR) และเทคโนโลยี (Technology,TECH)

3. การตลาด (Marketing, MARK) ประกอบด้วยความต้องการสินค้า (Demand, DEM) ผลิตให้ได้ตามต้องการ (Supply, SUPP) และโลจิสติกส์ งานบริการ (Logistics, LOG)

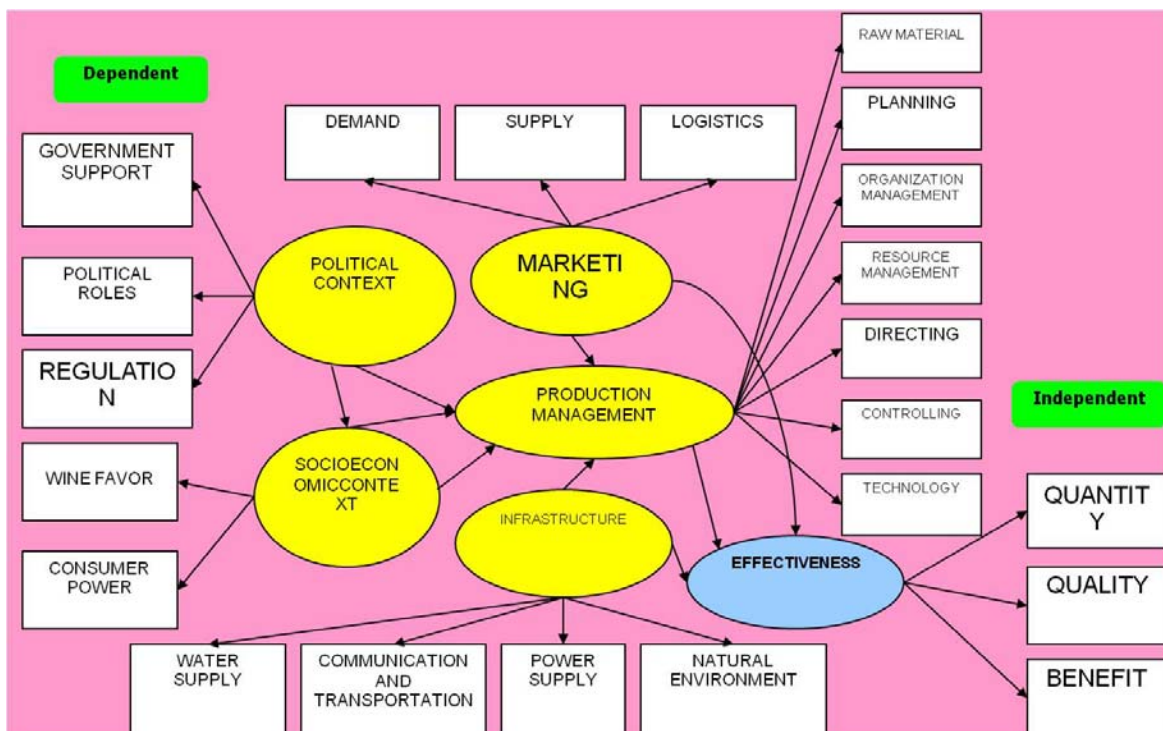
4. โครงสร้างการผลิต (Infrastructure, NFAR) ประกอบด้วย การจัดการน้ำ (Water Supply, WATSUP) การสื่อสารและการขนส่ง (Communication, COMTRAN) และ พลังงาน (Powersupply, POWSUP)

5. บริบททางเศรษฐกิจ (Socio-economic Context - SOECO) ประกอบด้วยความ

นิยมดื่มไวน์ (Wine Favour, WINEA) และ อำนาจซื้อ (Consumer Power, Compow)

6. บริบททางการเมือง (Political Context, POLTEXT) ประกอบด้วย การสนับสนุนจากรัฐ (Government Support, GOVSUP) บทบาททางการเมือง (Political Roles, POLROL) และกฎระเบียบทางราชการ (Regulation, REG)

นำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการผลิต ไวน์ในประเทศไทยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการผลิตไวน์ในประเทศไทย

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยประเมินผล (Envelopment Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้บริหารในการผลิตไวน์ในประเทศไทย ตามที่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่ามีจำนวนผู้ประกอบการรายใหญ่ รายย่อย และแรงงานที่อยู่ในกระบวนการผลิตทั้งสิ้น 5,510 คน และใช้สูตรของ Taro Yamane สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแจกแจง

จำนวนประชากรเป็นกลุ่มตามพื้นที่ กลุ่มผู้ผลิตไวน์ และหาอัตราส่วนแล้วจึงสุ่ม ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 420 ราย โดยแบ่งตามพื้นที่การผลิตในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเลย จังหวัดเชียงราย จังหวัดพิจิตร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร และกำหนดจำนวนกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้บริหารในการผลิตไวน์แต่ละจังหวัด โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วนเพื่อหาจำนวนกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้บริหารในการผลิตไวน์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละจังหวัด รวมกับผู้บริโภควิโนในประเทศไทย 20 คน โดยวิธีการสุ่มเชิงระบบ (Systematic Random Sampling) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 420 คน

ภาพที่ 2 วัตถุดิบองุ่น (ซ้าย) และถังหมักไวน์ (ขวา)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับปฏิบัติที่ส่งผลต่อการจัดการผลิตไวน์ในประเทศไทย

ชุดที่ 2 คำถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องประสิทธิผลการจัดการผลิตไวน์เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองทุกฉบับ ทำให้ได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ

การได้รับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้บริหารการผลิตไวน์ในประเทศไทยจำนวน 20 ราย

จากนั้นนำกรอบแนวคิด สมมติฐานการวิจัย และนิยามปฏิบัติการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์และร่างโครงสร้างคำถาม และความถูกต้องด้านเนื้อหา (Content Validity) หรือความตรงตามเนื้อหา ตรวจสอบตามแนวทางของ เบรกเกอร์ (Baker, 2004) รอส และเกอร์เร (บัณฑิต ผังนิรันทร์ และ สุนทร พูนเอียด, 2551) ในด้านความเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยใช้วิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) แบบอัลฟา (Cronbach Alpha) เพื่อหา

ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของแต่ละรายการ โดยค่าความเชื่อถืออยู่ที่ 0.80

นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความสูง (Kurtosis) ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำข้อมูลที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ และใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพของ อรุณ รักรธรรม และ ณรงค์ กุลนิเทศ (2552)

ภาพที่ 3 ห้องบ่มไวน์ (ซ้าย) และแปลงเพาะปลูกต้นองุ่น (ขวา)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยประเมินผล (Envelopment Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอต่อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และเลือกใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling: SEM) โดยใช้โปรแกรม LISREL และในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง สัมประสิทธิ์ของความแปรผันและระดับประสิทธิผลในภาพรวม

ข้อที่	ตัวแปร	mean	SD.	Skewness	Kurtosis	CV %	ระดับ
1	การจัดการการผลิต	4.216	0.480	-0.997	0.761	11.38	มาก
2	การตลาด	3.830	0.553	-0.184	0.127	14.43	มาก
3	โครงสร้างการผลิต	4.015	0.515	-0.458	0.104	12.82	มาก
4	บริบททางเศรษฐกิจ	3.782	0.513	0.226	-0.748	13.56	มาก
5	บริบททางการเมือง	3.076	0.909	0.197	-1.292	29.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง สัมประสิทธิ์ของความแปรผันและระดับประสิทธิผลในภาพรวม มีระดับปฏิบัติที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของประสิทธิผลในภาพรวม โดยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ การจัดการการผลิตมีผลต่อการผลิตไวน์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง

โครงสร้างการผลิต การตลาด ส่งผลต่อประสิทธิผลการผลิตไวน์ในระดับมาก และประสิทธิผลด้านปริมาณการผลิตพอเพียงกับความต้องการ ส่วนคุณภาพการผลิตสามารถยอมรับได้ระดับปานกลางในด้าน กลิ่น สี รสชาติ สำหรับผลตอบแทนอยู่ในระดับที่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าบริบททาง การเมือง เศรษฐกิจ การจัดการการผลิต มีผลต่อ การผลิตไวน์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง โครงสร้างการผลิตเอื้ออำนวยต่อการผลิตไวน์ ในระดับดี การตลาด ความต้องการสินค้า การ ผลิตให้ได้ตามต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง งานบริการด้านอื่นอยู่ในระดับดี และ ประสิทธิภาพด้านปริมาณการผลิตพอเพียงกับ ความต้องการ ส่วนคุณภาพการผลิตสามารถ ขอมรับได้ระดับปานกลางในด้านกลิ่น สี รสชาติ สำหรับผลตอบแทนอยู่ในระดับที่ สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน ซึ่ง ประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็น แนวทางแก้ไขปัญหา การจัดการการผลิต โครงสร้างการผลิต และการตลาด และเป็น แนวทางให้กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้สนใจ ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับไวน์นำองค์ความรู้ไป ประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรและ หน่วยงานของตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ สามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

บัณฑิต ผังนิรันดร์ และสุนทร พูนเอียด (2551). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เอ กรินทร์.
ประดิษฐ์ ครัววัฒนา. (2552). การเปิดเสรีไวน์ ต่างๆในประเทศไทย. *Wine & Vintage*, 3 (31): 37.
_____. (2549). ศึกษาแนวโน้มการผลิตไวน์ ในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเกษตร-

ศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม.

ศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสาร กระทรวง (2551).

สถิติการนำเข้าไวน์และการบริโภค.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.

สัตยาพร ตันเต็มทรัพย์ และคณะ. (2547). เรื่อง (ของ) ไวน์. *Wine & Vintage*, 2(17): 56-59.

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่. (2533).

ลำไย. เอกสารการดำเนินงานด้าน การตลาดสินค้าเกษตร โครงการ ปรับปรุงระบบแผนและพัฒนา เกษตรกร, เชียงใหม่.

สถาบันเควิต สวอร์ทเซนทูเบอร์. (2549).

ประวัติไวน์. กรุงเทพมหานคร: อนุสรณ์การพิมพ์.

สมชัย ชวลิตธาดา. (2552). **การกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง.** กรุงเทพมหานคร: อักษร การพิมพ์.

อรุณ รักธรรม และ ณรงค์ กุลนิตเทศ. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญการ พิมพ์.

d-i-wine.com. (2549). **ปัญหาไวน์.** สืบค้นเมื่อ วันที่ 14 สิงหาคม 2552 จากเว็บไซต์: <http://www.d-i-wine.com/4/>

Benjamin and Regina. (2004). **Risk analysis :** assessment, management and commu- nication. *Rev Sci Tech*, 22: 397-408.

Allhoff, F. and Monroe, D. (2007). **Wine & Philosophy.** Western Michigan.

Saliu, I. (2004). **Philosophy of wine**. Retrieved
November 15, 2009, from:
<http://www.wineanorak.com>

Goode, J. (2004). **Philosophy and wine'
organized by the Philosophy**

**Program of the School of Advanced
Study**. Retrieved November 15, 2009,
from London University Web site:
[http://www.sas.ac.uk/Philosophy/Wine
.htm](http://www.sas.ac.uk/Philosophy/Wine.htm)